

ภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิชาหลักวนเกษตร (Principles of Agroforestry)
 รหัสวิชา 01307421 จำนวน 2 หน่วยกิต หมู่ 1

ภาคต้น ปีการศึกษา 2552 บรรยาย ทุกวันจันทร์ เวลา 10.00-12.00 น. ณ ห้องบรรยาย 2 ชั้น 2 ภาควิชาการจัดการป่าไม้

เนื้อหารายวิชา (Course Description)

ความรู้เกี่ยวกับวนเกษตร (ประเด็นปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับกิจการป่าไม้) องค์ประกอบและการจำแนกระบบวนเกษตร ระบบนิเวศวนเกษตร (โครงสร้าง/ปฏิสัมพันธ์) สภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนวนเกษตร องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวนเกษตร (องค์การบริหารทางวนเกษตร การวิจัยและส่งเสริมวนเกษตร ตลอดจนแนวทางการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน)

วัตถุประสงค์ของวิชา (Objectives)

- ให้นิสิตมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ส่งผลกระทบต่อความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรดิน ป่าไม้ และสิ่งแวดล้อม
- ให้นิสิตเรียนรู้หลักการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสมผสานระหว่างกิจกรรมป่าไม้และกิจกรรมทางการเกษตรอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือระบบวนเกษตร
- ส่งเสริมให้นิสิตได้พัฒนาแนวความคิดเพื่อนำหลักวนเกษตรไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาการใช้ทรัพยากรที่ดินป่าไม้ และส่งเสริมการสร้างเสถียรภาพด้านแวดล้อมและเศรษฐกิจของชุมชน

หัวข้อรายวิชา (Course Outline)

- ความรู้เกี่ยวกับวนเกษตร: ประเด็นปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- องค์ประกอบของระบบวนเกษตร: ไม้ยืนต้น พืชเกษตร ปศุสัตว์ และประมง
- การจำแนกระบบวนเกษตร
- นิเวศวิทยาของระบบวนเกษตร: โครงสร้างและปฏิสัมพันธ์
- สภาพเศรษฐกิจสังคมของชุมชนวนเกษตร
- องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวนเกษตร: องค์การบริหารด้านวนเกษตร การวิจัย การส่งเสริม
- วนเกษตรกับแนวทางการจัดการที่ดินและทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน
- กรณีศึกษา

ตารางกิจกรรมการเรียนการสอน (อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม)

สัปดาห์ที่	วัน/เดือน/ปี	เนื้อหา	กิจกรรม
1	8/6/52	แนะนำรายวิชาและวิธีการเรียนการสอน	บรรยาย
2	15/6/52	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวนเกษตร: ประเด็นปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน	บรรยาย/ถามตอบ
3,4	22,29/6/52	องค์ประกอบของระบบวนเกษตร ได้แก่ ไม้ยืนต้น พืชเกษตร	บรรยาย/ค้นคว้า
5	6/7/52	องค์ประกอบของระบบวนเกษตร ได้แก่ ปศุสัตว์ และประมง	ค้นคว้า/ทำรายงาน
6	13/7/52	การจำแนกระบบวนเกษตร	บรรยาย/ถามตอบ
7	20/7/52	นิเวศวิทยาของระบบวนเกษตร : โครงสร้างและปฏิสัมพันธ์	บรรยาย/ถามตอบ

สอบ 27/7/52 (ช่วง1-9/8/52)		สอบกลางภาค	สอบข้อเขียน
8	10/8/52	สภาพเศรษฐกิจสังคมของชุมชนวนเกษตร	บรรยาย/ถามตอบ
9	9-10/8/51	ศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนวนเกษตรเขตปริมณฑล	ศึกษา/ทำรายงาน
10	17/8/52	การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการทำวนเกษตรของกรณีศึกษา	ประชุม/อภิปราย
11	24/8/52	องค์ความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับวนเกษตร: องค์การบริหารจัดการวนเกษตร	บรรยาย/ถามตอบ
12	31/8/52	การวิจัยและพัฒนาส่งเสริมวนเกษตร	บรรยาย/ถามตอบ
13	7/9/52	แนวทางการจัดการที่ดินและทรัพยากรป่าไม้ที่ยั่งยืน	บรรยาย/ถามตอบ
14	14/9/52	สรุปทบทวนเนื้อหา	ถามตอบ
15	21/9/52	ส่งรายงาน	นำเสนอกรณีศึกษา
28/9/52 (ช่วง 28/9-9/10)		สอบปลายภาค	สอบข้อเขียน

วิธีการสอนและระบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การบรรยาย การเรียนการสอนแบบร่วมมือ อภิปราย ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง/กลุ่ม การรายงานหน้าชั้น การทำการบ้าน การปฏิบัติการ การศึกษานอกสถานที่ การเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัย การทดลอง การค้นคว้าวิจัย การรวบรวมผล การวิเคราะห์และวิจารณ์ การสรุปและการนำเสนอ การเรียนการสอนแบบ Web base ฯลฯ

อุปกรณ์สื่อการสอน

แผ่นใส/เครื่องฉายข้ามศีรษะ สไลด์ กระดาน white board เอกสารประกอบการบรรยาย เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT)

การวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียน

การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน (การเข้าเรียน งานราย 2 ฉบับ)	40 เปอร์เซ็นต์
การสอบกลางภาค	30 เปอร์เซ็นต์
การสอบปลายภาค	30 เปอร์เซ็นต์

การประเมินผลการเรียน

ใช้วิธีการตัดเกรด

เอกสารอ่านประกอบ

- กรมป่าไม้. 2542. คู่มือการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ ตามระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยการเบิกจ่ายเงิน โครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ พ.ศ. 2542. ส่วนปลูกป่าภาคเอกชน สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรุงเทพฯ 180 หน้า.
- จรัญ จันทลักษณ์ และ ผกาพรรณ สกุลมัน. 2546. การเกษตรยั่งยืน หลักการ แนวทาง และตัวอย่างระบบฟาร์ม. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 206 หน้า.
- ฉันทนา บรรคิโรชิตี สุริชัย หวันแก้ว ยุทธชัย เฉลิมชัย และศรินยา คำพิลา. 2546. ผู้ใหญ่วิบูลย์ กับการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองและพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนป่าตะวันออก (วนเกษตร) จ. ฉะเชิงเทรา. สำนักพิมพ์ภูสอยแดง. 208 หน้า.
- พิทยา เพชรมาก. 2540. วนเกษตร กลยุทธ์เพื่อลดความเสี่ยงต่อการปลูกป่าเอกชน. ส่วนวนวัฒนวิจัย สำนักวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้ กรุงเทพฯ. 124 หน้า.
- รสนา ไตสีตระกูล. 2530. ปฏิวัติยุคสมัย ด้วยฟางเส้นเดียว ทางออกของเกษตรกรรมและอารยธรรมมนุษย์ สำนักพิมพ์มูลนิธิโกลด์คิมทอง. กรุงเทพฯ. 183 หน้า.

- ลินดีซีย์ ฟาลวีย์. 2548. การเกษตรไทย ๑๐๐ ปี ๑๐๐ ปี สหประชาชาติ. แปลโดย แม้นมาส จันทลัทธขณา และคณะ. สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 476 หน้า.
- วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ และคณะ. 2535. เกษตรกรรมทางเลือก ความหมาย ความเป็นมา และเทคนิควิถี. สมัชชาเกษตรกรรมทางเลือก ครั้งที่ 2 มหกรรมเกษตรและอาหารปลอดภัยสารพิษ เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก. 202 หน้า.
- วิพัทธ์ จินตนา. 2550. ระบบวนเกษตรและการจัดการ. เอกสารประกอบการสอน. ภาควิชาการจัดการป่าไม้. คณะวนศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ. 148 หน้า.
- สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2533. ฟื้นคืนคือชีวิต วิธีการเกษตรแบบผสมผสานเพื่อการพึ่งพาตนเอง. โครงการหนังสือเล่ม. 95 หน้า.
- สอาด บุญเกิด. 2529. หลักวนเกษตร. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 230 หน้า.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2536. การเกษตรแบบยั่งยืน มิติใหม่เพื่อความอยู่รอด. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ. 120 หน้า.
- MacDicken, K. G. and Vergara, N. T. 1990. Agroforestry: Classification and Management. A Wiley-Interscience Publication, John Wiley & Son. New York. 382 pp.
- Moore E. 1990. Agroforestry Land-Use Systems. Proceedings of a Special Session on Agroforestry Land-Use Systems. American Society of Agronomy Annual Meeting, California. 112 pp.

อาจารย์ผู้สอน/สถานที่ติดต่อ

รศ. วิพัทธ์ จินตนา Ph.D. (นิเวศวิทยาป่าไม้) สาขาที่เกี่ยวข้อง การจัดการและการฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้/ป่าชายเลน หลักการ และการจัดการวนเกษตร วนศาสตร์ชุมชน	ภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ ม.เกษตรศาสตร์ เวลาราชการ (8.30-16.30 น.) ห้อง FM206 โทรศัพท์/โทรสาร (02) 942 8372 ต่อ 12 / 02 942 8108 E-mail: fforvij@ku.ac.th, jintana_v@hotmail.com Homepage: http://pirun.ku.ac.th/~fforvij/